

Ústav Blízkého východu a Afriky

**Oponentský posudek na diplomovou práci Bc. Adély Provazníkové s názvem
„Strategie arabského literárního překladu v období Nahdy“**

Předkládaná diplomová práce **Adély Provazníkové** zkoumá strategie překladu západních literárních děl do arabštiny v období arabského kulturního obrození (nahḍa). V práci jsou podrobeny analýze vybrané překlady do arabštiny (dva romány a tři povídky), které byly publikovány v průběhu posledních tří desetiletí 19. století.

Práce se sestává z úvodu, pěti kapitol, závěru a seznamu použité literatury. V úvodu (Kapitola 1) diplomantka blíže vymezuje téma práce, stanovuje její cíl a představuje její strukturu. Úvod navíc obsahuje poznámku k zvolené transkripci arabštiny a taktéž ke způsobu překladu v textu uvedených arabských literárních děl.

V následující kapitole (Kapitola 2) autorka uvádí jak do kulturně-historického kontextu období nahḍy, o jehož časovém rozpětí i o jeho interpretaci panuje mezi badateli široká diskuse, tak do metodologického přístupu, s jehož pomocí bude následně analyzovat vybrané literární překlady. Autorka je si problematičnosti zkoumaného období plně vědoma, když v první části kapitoly sumarizuje hlavní přístupy k jeho vymezení a hodnocení a zmiňuje faktory, které měly na kulturně-společenský vývoj zásadní vliv. Metodologicky autorka svou práci ukotvila v přístupu tzv. deskriptivního překladu Gideona Touryho (*Descriptive translation studies and beyond*, 1995), který se snaží dedukovat strategie, na jejichž základě překladatel vytvářel text – nejen překlad, ale i adaptaci či pseudopřeklad – v cílové kultuře. V závěru kapitoly pak autorka předkládá přehled vývoje literárního překladu v Egyptě a Levantě (hlavních kulturních centrech) v 19. a na počátku 20. st. v literárně-historických souvislostech. Je zřejmé, že zejména v průběhu druhé poloviny 19. století hrál zásadní roli periodický tisk, kde byly vedle původních literárních děl publikovány i překlady ze západních literatur. Díla byla překládána jak z dominující francouzštiny a angličtiny (jen okrajově z italské a němčiny), hojně zastoupeny však byly i překlady z ruštiny, které vznikaly zejména na území Palestiny.

V další kapitole (Kapitola 3) diplomantka mapuje vývoj pohledu samotných překladatelů, arabské literární kritiky, ale i západního bádání na metodiku překladatelské praxe období nahḍy. Vystává zde otázka hodnocení kvality těchto překladů a také vymezení role překladatele a míry jeho tvůrčí invence. Z výkladu je patrné, že zejména v posledních dvou desetiletích se objevují snahy revidovat starší, opakovaně tradované, generalizující a často příkré soudy na adresu dobových překladů a překladatelských praktik. Takováto hodnocení ne vždy brala v úvahu v dané době poněkud volněji vnímaný přístup k autorství a pozitivní vliv překladů na zdomácnění moderních (původem západních) literárních žánrů (román, povídka) a obecně na podnět zájmu čtenářů o četbu. Přestože většina dobové překladové literatury spadá spíše do kategorie „pokleslé“

FILOZOFICKÁ FAKULTA

Univerzita Karlova

Ústav Blízkého východu a Afriky

literatury (literární brak), je třeba její problematiku studovat ve specifických dobových souvislostech, aniž by byl podceňován její společenský dopad.

Poslední dvě kapitoly tvoří originální výzkumnou část diplomové práce. První z nich (Kapitola 4) je věnována analýze vybraných literárních překladů v porovnání s originálem. Jako případové studie si autorka zvolila anglický román *al-Ġāda al-inġlīzija* (*Anglická dáma*, v překladu Labíby Hášim z r. 1896), francouzský román *al-Bārīsija al-ḥasnā'* (*Krásná Pařížanka*, v překladu Adība Iṣḥāqa z roku 1884) a také tři americké povídky (*Co viděla slečna Darringtonová?* přeložená r. 1874 Salīmem al-Bustānīm, *Angelo a Francesca* vydaná r. 1887, *Přízrak ženicha* publikovaná r. 1887). V následující, poslední kapitole práce (Kapitola 5) pak diplomantka předkládá interpretaci své předchozí analýzy a zasazuje ji do širšího kontextu bádání, specificky se navíc zaměřuje na vybraná témata nebo motivy (nadpřirozeno; žena a město), jež se objevují ve zkoumaných dílech a i v dalších dobových překladech. V závěru kapitoly autorka shrnuje překladatelské strategie v zkoumaných překladech (metodologicky ukotvena v zmíněné práci G. Touryho) a snaží se stanovit překladatelské normy, jež byly platné v sledovaném období. Z jejích závěrů vyplývá, že k překladu byla upřednostňována díla, která měla mimo jinak přitažlivého děje (napětí, dobrodružství, motivy lásky a nadpřirozena apod.) také vztah k dobovému stavu arabské společnosti (otázky vzdělání, emancipace ženy atd.) a která tak měla potenciál působit didakticky a osvětově (To bylo ostatně krédem obrozenecké literární produkce obecně.). Samotné překlady pak byly různou měrou a rozličnými metodami upravovány (kráceny nebo naopak obohacovány, upravovány formulačně a i z hlediska vyznění) s cílem vytvořit v moderním jazyce texty přijatelné a dobře srozumitelné pro arabského čtenáře.

Tematickou náplň diplomové práce pak shrnuje stručný závěr, po němž následuje úctyhodný seznam pramenů, literatury a elektronických zdrojů.

Adéla Provazníková předložila po odborné i stylistické stránce vysoce kvalitní text. Osobně musím ocenit velmi dobrou volbu tématu, jež má značný potenciál k dalšímu výzkumu, např. v rámci doktorského studia. Výzkum překladové literatury v období nahdy totiž doplňuje mozaiku celkového obrazu literárního vývoje, jeho formálních i tematických zdrojů a vlivů, během formativního období arabské modernity. Navíc – jak také ukazuje tato práce – dochází v posledních desetiletích k přehodnocení přístupů k hodnocení překladů a jejich významu v daném období. Práce je jinak velice dobře strukturována, oceňuji také velmi bohatý a nikoli samoučelný poznámkový aparát (celkem 270 poznámek pod čarou!). Autorka využila ke své práci reprezentativní seznam odborné literatury, jenž jí umožnil dostatečně zmapovat i širší kulturně-historický kontext nahdy.

K práci si dovolím vyslovit jen několik málo připomínek, které jsou spíše formálního charakteru:

- Pro lepší přehlednost by bývalo bylo vhodné v textu typograficky odlišit arabské termíny a citace kurzívou.

FILOZOFICKÁ FAKULTA Univerzita Karlova

Ústav Blízkého východu a Afriky

- V práci se objevuje několik málo nepřesností v přepisu arabských jmen a termínů - at-Ṭaḥṭāwī (namísto aṭ-Ṭaḥṭāwī – str. 17 a 19), *Musāmarāt aš-šaʿab* (namísto *Musāmarāt aš-šaʿb* – 2x na str. 21, str. 34).
- Použitá forma transkripce citací z arabských textů v poznámkovém aparátu (a zdůvodněná v poznámce v úvodu práce) se mi jeví jako ne vždy konzistentní – např. občasná absence *-t* u sufixu feminina (*-at*) ve statu constructu (např. ... *fī fatra* [sic!] *mā bajna*... (pozn. č. 16, str. 11), ... *sana* [sic!] 176... (pozn. 149, str. 42)); poněkud nekonzistentní zacházení s *hamzat al-waṣl* po předložkách *li-*, *bi-* oproti spojení *wa-* apod.
- V poznámce č. 203 na str. 55 bych si dovolil zpřesnit překlad arabského úryvku „*fa-innahá lajsat min al-lawátí jaʿriḏna qalbahunna li-l-bajʿ fī kull súq*“ „Ona není z těch, které by svá srdce dávali/nabízeli na prodej na každém tržišti“ (namísto uvedeného „Není z těch, které vystavují svá srdce na každém trhu“).
- Větší rozpracování by si, podle mého názoru, zasloužil závěr práce a to i přesto, že již Kapitola 5 obsahuje syntézu výzkumné části práce. Ocenil bych, kdyby diplomantka v průběhu obhajoby věnovala širší prostor podrobnějšímu shrnutí zjištěných překladatelských strategií a překladových norem v návaznosti na teoretický přístup G. Touryho. Jevila se nějaká část nebo kategorie z Touryho přístupu jako nevhodná nebo problematická pro analýzu zvolených překladů?

Závěrem mi nezbývá než konstatovat, že diplomová práce **Adély Provazníkové** beze zbytku splňuje jak formální, tak obsahové požadavky kladené na vypracování diplomové práce, a proto ji **doporučuji k obhajobě**. Práci navrhuji klasifikovat stupněm **výborně**. Nad rámec tohoto posudku bych si dovolil navrhnout, aby autorka zvážila publikování výzkumné části práce v některém z odborných cizojazyčných periodik.

V Dubaji dne 29. srpna 2018

PhDr. Viktor Bielický, Ph.D.